ב: דיני ממונות בשלשה פרק ראשון סנהדרין

מה לי חבל בגופו מה לי חבל בממונו. ממונו ה"ל למנקט כרישא שכן דרך בכל מקום בלשון מה לי להקדים הפשוט כדאשכחן בהמפקיד (כ"מ דף ט:) מלאך המות מה לי הכא מה לי התם וכן [1]מה לי קטלא כולה מה לי קטלא פלגא ובאיזהו נזק (שם דף סג.) השתא דאמר רבי יגאי מה לי הן מה לי דמיהן מה לי דמיהן מה לי הן נמי אמרינן וי"ל דהכא שייכא בגוף טפי ופשיטא לכך נקט כרישא חבל בגופו:

דברי חבל אין דיניהן דין. דרבי אבהו אדרבי אבהו פריך דשמואל ושאר אמוראי סברי דיניהן דין וא"ת היכי קאמר ד"ה הא איכא ברייתא דרבי בר חמא בהגחל קמא (כ"ק דף קו.) דאמר אדרבא שומרין לריכין כפירה במקלת דלית ליה עירוב פרשיות ומאן דלית ליה עירוב פרשיות לא בעי שלשה כדמוכח בשמעתין וי"ל דרבי אבהו לא חשיב לה לההיא ברייתא דלא מתניא בי ר' חייא ור' אושעיא וע"ק דרבי יוחנן אית ליה בהגחל (שם:) דרבי בר חמא ובירושלמי דרש מכילתין אמרינן רבי יוחנן ורש לקיש אמרי תרוויהו שנים שדנו אין דיניהם דין ובהחולץ (יבמות דף מו:) נמי קאמר רבי יוחנן גר צריך שלשה משפט כתיב ביה וי"ל דאפי' מאן דאית ליה אין עירוב פרשיות כתוב כאן בעי שלשה משום דכתיב (ויקרא כד) משפט אחד יהיה לכם והאי דקאמר הכא מאי קסבר רי' ה"ק מי קא סבר אין עירוב פרשיות כתוב כאן ולכך לא בעינן מומחין דלא דרש משפט אחד להשוות הודאות והלואות לגזילות וחבלות שלשה מנא ליה וכי קאמר לעולם קסבר עירוב פרשיות כתוב כאן ובדין הוא דבעי מומחין כו' המ"ל דאפי' אין עירוב פרשיות כתוב כאן בדין הוא דליבעו ג' מומחין ממשפט אחד אלא שאינו רוצה לחזור מדברי המקשה דקאמר אי אין עירוב פרשיות כתוב כאן לא שמעינן ג' ומומחין ממשפט אחד וא"ת כי היכי דילפינן דרשה והקירה ממשפט אחד גילף נמי לענין ג' ומומחין אפי' מאן דלית ליה עירוב פרשיות וי"ל דמשפט אחד להשוות דיני ממונות לדיני נפשות קאתי ולא להשוות דיני ממונות אהדדי דאקרא דלעיל קאי דכתיב (שם) מכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת וכתיב בתריה משפט אחד וגו' ותדע דלקמן (דף מ.) בעי גזירה שוה דהיעד היעד ולא ילפינן דיני נפשות מהדדי לענין דרשה והקירה מדכתב משפט אחד ומיהו ע"כ אין ראיה משם דא"כ תיקשה לרבי בר חמא אליבא דרבי אבהו ולרבי יוחנן דאית להו משפט אחד אפי' להשוות דיני ממונות אהדדי אלא איצטריך היעד מטעם דלקמן דליכתבינהו רחמנא בחדא וא"ת אכתי לענין מומחין מיהא נילף דיני ממונות מדיני נפשות כמו לענין דרשה והקירה וי"ל מדכתב רחמנא מומחין גבי גזילות ש"מ דלגבי הכי לא ילפינן דיני ממונות מדיני נפשות אבל קשה למאן דאית ליה עירוב פרשיות מומחין דכתב רחמנא גבי דיני ממונות למ"ל ושמא לענין מומחין אין ללמוד דיני ממונות מדיני נפשות כיון דסגי בשלשה וא"ע כל הנך מילי דחשיב לקמן בפ' אחד דיני ממונות (דף נב.) מה בין דיני ממונות לדיני נפשות אמאי לא משווינן להו ממשפט אחד יהיה לכם[2]: **אי** קסבר עירוב פרשיות כתוב באן

ליבעי נמי מומחין. מפורש בהגחל קמא (כ"ק דף קו.):

ליבעי נמי מומחין. תימה דמשמע הכא דממעטינן הדיוטות מדכתיב אלהים ובפרק המגרש (גיטין דף פח:) ממעט להו מדכתיב לפניהם ולא לפני עכו"ם ולא לפני הדיוטות וי"ל דהתם ממעטינן מלפניהם משום דלפניהם קאי אאלהים דהכא כלומר לפני הדיינין המפורסין במקום אחר ומיהו בגיטין [3](שם) פירש בקונטרס משום דקאי אשנעים זקנים הכתובים בסוף פרשת משפטים שעלו עמו להר כו' שהן סנהדרין וגרלה לפרש בגיטין לענין מילי דכפייה מיירי דאתכי מייתי לה דאכי אשכח לרב יוסף דהוה יתיב וקא מעשה בגיטין אמר ליה והאמר אלהים לא אמילי דעשוי מיירי אלא כדין בעלמא והא דמשמע ליה מילי דעשוי מלפניהם משום דדרשינן לקמן (דף ז.) מאשר תשים אלו כלי הדיינין דשייך בהן שימה: שנאמר

ואין בית דין שקול מוסיפין עליהם עוד אחד הרי כאן עשרים ושלשה וכמה יהא בעיר ותהא ראויה לסנהדרין [4]מאה ועשרים רבי נחמיה אומר מאתים ושלשים כנגד שרי עשרות: **גמ'** אטו גזילות וחבלות לאו דיני ממונות נינהו אמר רבי אבהו מה הן קתני מה הן דיני ממונות גזילות וחבלות אבל הודאות והלואות לא וצריכא דאי תנא דיני ממונות הוה אמינא דאפי' הודאות והלואות תנא גזילות וחבלות ואי תנא גזילות וחבלות ולא קתני דיני ממונות הוה אמינא הוא הדין דאפילו הודאות והלואות והאי דקתני גזילות וחבלות משום דעיקר ג' דכתיבי בגזילות וחבלות כתיבי גזילות דכתיב [5]ונקרב בעל הבית אל האלהים חבלות מה לי חבל בגופו מה לי חבל בממונו תנא מה הן דיני ממונות גזילות וחבלות אבל הודאות והלואות לא ולמאי איצטרי דלא בעינן שלשה [6]והאמר רבי אבהו [7]שנים שדנו דיני ממונות לדברי הכל אין דיניהם דין אלא [8]דלא בעינן מומחין מאי קסבר אי קסבר [9]עירוב פרשיות כתוב כאן ליבעי נמי מומחין ואי קסבר אין עירוב פרשיות כתוב כאן שלשה למה לי לעולם קסבר עירוב פרשיות כתוב כאן ובדין הוא דליבעי נמי מומחין והאי דלא בעינן מומחין משום דרבי חנינא דאמר רבי חנינא [10]דבר תורה [11]אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה ובחקירה שנאמר

ואין כיס דין שקול. אין עושין כ"ד זוגות שאם יחלקו לחצאין הוי להו פלגא ופלגא ולא משכחת לה הטייתך לטובה ע"פ אחד הלכך מוסיפין עליהן עוד אחד. וכגמרא (דף ח.) פריך כיון דאין כ"ד שקול ומצרכת עשרים ושלשה הטייה לרעה על פי שנים לא משכחת לה: **מאה ועשרים.** בגמ' (שם) מפרש כנגד מי: **מאתים ושלשים.** דהיינו כ"ג עשיריות שיהא כל אחד מבית דין שר על עשרה דבגיר מעשרה לא אשכחן שררה: **גמ' מה הן קסני.** האי גזילות וחבלות פירושא דדיני ממונות הוא דלא תימא כל דיני ממונות בשמעא ולמעוטי הלואות והודאות שהן באין על גמילות חסדים ואיכא נעילת דלת בפני לוין כדאמרינן לקמן (נ.) הלכך מעטיהנו ולקמן מפרש ממאי מעטיהנו: **הודאות והלואות.** שהיין על עסקי מלוה הן הודאות שבא לדון בעדי הודאה שמביא עדים שאומרים בפניו הודה לו הלואות שבא לדון בעדי הלואה שמעידין בפניו הלוהו והלה כופר בשתיהן וכי האי ליפנא טובא איכא בהן מכילתא הודאה אחר הודאה הלואה אחר הלואה מלטרפין בפרק ג' (לקמן דף ל.) גבי עדים זוממין[12]. ואית דמפרשי הודאות שמודה במקצת הלוואות שכופר הכל. ולאשון עיקר דמכדי שהיין על עסקי מלוה הם כדאוקימנא טעמא לקמן משום נעילת דלת בפני לוין מאי שנא דהא קרי הלוואה והא לא קרי הלוואה הודאות וכפירות איבעי ליה למיתני: **בגזילות וחבלות.** לפרושא: **ונקרב בעל הבית אל האלהים.** מדכתב בפרשה אלהים ג' זימני נפקא לן דבעינן שלשה והאי קרא כתיב בשומר חנם וזה טוענו ששלח יד בפקדונו דהיינו גזילות: **מה לי חבל בממונו.** ממשמע שנאמר שלשה בחובל בממונו אף חובל בגופו בכלל הלכך בהא נמי כתיב ביה ואי לא תנא דיני ממונות הוה אמינא הכי דבגוייהו כתב נקט להו ולעולם הוא הדין לדיני מלוה להכי תנא דיני ממונות ותנא ומה הן דיני ממונות גזילות וחבלות למעוטי הודאות והלואות דאם כן דכולן בשמעא כיון דתנא דיני ממונות נישתוק: **ולמאי.** הלכתא שייריהו תנא לדיני מלוה למעוטיהנו מאי[13]: **דברי הכל.** לקמן (דף ו.) קאי דפליגי בפירה ואשמעינן ר' אבהו דבדין כולהו מודו דבעינן ג': **מומחין.** סמוכין ונטלו רשות מנשיא לדון כדאמרינן לקמן בפירקין (דף ה.): **ומאי קסבר.** תנא דידן דמעטיהנו: **אי קסבר עירוב פרשיות כתיב כאן.** דאיכא למאן דאמר בהגחל עליה (כ"ק דף קו.) שהפרשיות הכתובות באלה המשפטים מעורבבות הן שיש מקצת כתוב בפרשה זו שאינו יכול לעמוד בה אלא מפרשה אחרת הוא כגון אשר יאמר כי הוא זה (שמות כב) דילפינן מיניה [כ"מ ה.] מודה במקצת הטענה ישבע כו' שכתב בשומר חנם לאו דאשומר חנם קאי דשומרין אע"פ שאין הודו במקצת מיישבע דהודאה מקצת הטענה אפרשת דאם כסף תלוה קאי (שמות כב) דהתם הוא דבעינן הודאה במקצת ואי לא מודה כלום חזקה אם טענת התובע אמת לא היה יכול זה להעיז פניו נגדו ולומר לא הלוותיך הלכך אפי' שבועה לא בעי אבל בפיקדון דליכא גמילות חסדים מעיז פניו וכופר הכל ובעי שבועה והאי תנא דמתניתין אי סבירא ליה נמי דהאי אשר יאמר כי הוא זה בהלואה משתעי הכי נאמר אלהים בהאי קרא נתתיך אלהים לפרעה (שם ז) לשון רבנות ולינבאי מומחין: **ואי קסבר.** דהאי קרא לאו בהלואה משתעי: **שלשה מנלן.** בהלואה הא מתלתא אלהים נפקא לן לקמן (דף ג.): בהלואה לא כתיב: **משום דר' חנינא.** ותקנתא דרבנן הוא: **בדרישה וחקירה.** צריך לבדוק את העדים באיזה יום באיזו שעה הלוהו: שנאמר

עין משפט נר מצוה

א מיי' פ"ז מהלכות סנהדרין הלכה ג והלכה י:

ב מיי' פ"ב מהלכות סנהדרין הלכה י סמג עשין לו טוש"ע ח"מ סימן ג סעיף ב:

בא **ג** מיי' שם פ"ה הלכה ח סמג שם טוש"ע שם סעיף ח:

בב **ד** מיי' פ"ג מהלכי עדות הלכה ח סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סימן ל סעיף ח:

רבינו חננאל

ומקשינן חבלות דגופו לחבלות דממונו וקסבר עירוב פרשיות כתוב כאן ואפילו הלוואות דכתיב בהו אם כסף תלוה את עמי וגו' וכיוצא בהן כל מה שכתוב בפרשת ואלה המשפטים מעורבין הן. וכי כתיב אלהים אכולהו כתיבי אפילו הודאות והלואות צריכין ג' מומחין מיהו אקילו רבנן בהודאות והלואות דלא לבעו מומחין משום דר' חנינא דאמר דבר תורה אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה וחקירה

מסורת הש"ס

א) לקמן י. פז., ב) [כ"ק קו.], ג) לקמן לב. יבמות קכב., ד) [רש"ש מח"ז], ה) [מדל"ל ממתי.], ו) [חולין לה:], ז) [יעי' בתוספות לקמן לב. ד"ה אחד וכו' מתני יסוד לוכן], ח) ד"ה לפניהם.

תורה אור השלם

1. אם לא ימצא הַגַּנָּב וְנִקְרַב בעל הבית אל הָאֱלֹהִים אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ: שמות כב ז

מוסף רש"י

עירוב פרשיות כתוב כאן. פסוק שהוא מפרשה אחרת נתערב בזה, שאינו מקומו, דהתם כי הוא זה כתם כסף מלוה הוה ליה למכתביה דהתם קאי, דאילו בהך פרשתא דפקדון אלא הודאה בתקלת תחיה (כ"ק קו.). בדרישה. בדיקות כי האי גוונא לסיון את דבריו (יבמות קכב: ע"ש). ובחקירה. בחיה יום ובחיה שעה (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com